

Yksityissektorin edunvalvonnalliset päivät

Työsuhteen ehtojen muutos

Samasta työstä sama palkka

Tehy ry, edunvalvonta

Tehy

Työsuhteen ehtojen muuttaminen

Miten työsuhteen ehdot muodostuvat?

- **Kirjallisella sopimuksella** sovitut ehdot
  - rajanveto, onko työsuhteen kirjattu ehto sovitettu vai ainoastaan informatiivinen
    - esim. maininta noudatettavasta tassistä ei automaattisesti tarkoita, että noudattamisesta olisi sitovasti sovitettu
- **Suullisesti sovitut** ehdot
  - usein ongelmana näyttövaikeudet (tt:llä näyttötaakka)
- **Vakiintuneet käytännöt**
  - jos ehtoa noudatettu pitkään ja poikkeuksitta, rinnastuu nimenomaisesti sovitettuun ehtoon
  - vakiintuminen ratkaistaan tapauskohtaisesti, ei siis ole olemassa mitään kiinteitä aikarajoja

Ehtojen muuttamista vai direktiota?

- Työnantajalla on oikeus johtaa työtä työsopimuksen asettamissa rajoissa
→ muutokset aina sallittuja, jos tapahtuvat työsopimuksen puitteissa
- Usein työsopimukset niin väljiä, että työnantaja pystyy määräämään esim. työntekopaikasta hyvin laajasti
  - Esim. ”työntekopaikka työsuhteen alkaessa”
- Ehtojen muuttamisesta on kyse vasta, kun mennään työsopimuksessa (myös suullisesti sovitut ehdot ja vakiintuneet käytännöt) sovittujen ehtojen ulkopuolelle

Mitä ehtoja saa muuttaa?

- Oikeuskäytännössä katsottu, että työsuhteen **olennaisia ehtoja** saa muuttaa vain irtisanomisperusteella ja irtisanomisaikaa noudattaen
  - käytävä myös 8 luvun mukaiset YT-neuvottelut
- Kääntäen tämä tarkoittaa, että jos ehto ei ole olennainen, sitä voi muuttaa
- Palkkaa koskevat ehdot on yleensä katsottu olennaisiksi
- Olennaisuutta arvioitaessa voidaan kiinnittää huomiota myös siihen, kuinka olennaisesti muutos vaikuttaisi työntekijään (olennaistakin ehtoa saa muuttaa vähäisesti?)

Miten sopimuksia tulkitaan?

- Sopimusten tulkintalähteet:
  1. Osapuolten yhteinen tarkoitus (usein ”oletettu tarkoitus”)
  2. Sopimuksen sanamuoto
  3. Yhteinen tulkintakäytäntö

- Työsopimuksissa lisäksi
  - Työntekijän suojelun periaate (heikomman suoja)
  - Pakottava lainsäädäntö ja tes-määräykset menevät yleensä työsopimusehtojen edelle

- Epäselvää sopimusehtoa tulkitaan lähtökohtaisesti sopimuksen laatijan vahingoksi

Erityiskysymyksenä työtehtävät

- Ensin aina katsottava, mitä sovittu kirjallisesti
- Usein sovittu myös ”muut työnantajan määräämät tehtävät”
→ tällöin erittäin laaja direktio
- ”muut koulutusta ja kokemusta vastaavat tehtävät”
vaikeatulkintaisempi
- Samoin tehtävänimike; mitä kuuluu esim. ensihoitajan tehtäviin?
- Vaikka olisi sovittu tietyt tehtävät, työntekijällä on oikeuskäytännössä katsottu olevan velvollisuus tilapäisesti tehdä muutakin, jos ei poikkeaa olennaisesti

Erityiskysymyksenä työntekopaikka

- Jos ei ole sovittu mitään, yleensä koko työnantajan alue
  - paitsi jos vakiintunut käytäntö
  - tulkintaa voi hakea myös esim. työpaikkailmoituksesta
- *Staattinen vai dynaaminen ehto?*
- Jos työntekoalueeksi sovittu koko työnantajan alue, tarkoitetaanko senhetkistä aluetta vai esim. sote-uudistuksen jälkeistä aluetta?
  - tulkinta tapauskohtaista
  - otettava huomioon kohtuusnäkökulmat ja työntekijän suojele

Jos työnantaja yrittää muuttaa ehtoja?

- Jos työnantaja ehdottaa muutosta ehtoihin, on ensiarvoisen tärkeää ettei uutta työsopimusta allekirjoiteta *”kun nimi on paperissa, maito on lattialla”*
- Jos muutos aivan selvästi ylittää työsopimuksen eli edellyttää irtisanomisperustetta, voi kieltäytyä
- Huom! Työnantajan tulkintaetuoikeus, eli vähänkään epäselvässä tilanteessa noudatetaan työnantajan näkemystä kunnes asia on lainvoimaisesti ratkaistu
→ jos kieltäytyy epäselvässä tilanteessa, voi muodostua irtisanomisperuste työstä kieltäytymisen vuoksi

Työsuhteen ehdot vai tes-ehdot liikkeen luovutuksessa?

- Työsopimuslain mukaan *työsuhteesta johtuvat ehdot* sitovat myös luovutuksen jälkeen osapuolia
- Työehtosopimuslain mukaan luovuttajaa sitonutta tessiä noudatetaan ainoastaan sopimuskauden loppuun
- Jos ehto perustuu työehtosopimukseen, sitä voi muuttaa – jopa heikentää – kun sopimuskausi vaihtuu
- Jos ehto ei perustu työehtosopimukseen, se on aina työsuhteen ehto
- Myös paikallinen työehtosopimus on tässä tarkoitettu työehtosopimus

Yritystoiminnan muutokset ja niistä aiheutuvat henkilöstövaikutukset YTL 6 luku

32 § Soveltamisala

- Yt- neuvotteluissa on käsiteltävä henkilöstövaikutukset, jotka aiheutuvat:
  - 1) yrityksen tai sen jonkin osan lopettamisesta, siirtämisestä toiselle paikkakunnalle taikka sen toiminnan laajentamisesta tai supistamisesta;
  - 2) kone- ja laitehankinnoista;
  - 3) palvelutuotannon tai tuotevalikoiman muutoksista;
  - 4) muista vastaavista yritystoiminnan muutoksista;
  - 5) työn järjestelyistä; tai
  - 6) ulkopuolisen työvoiman käytöstä.
- **HUOM:** YTL 6 luvun mukaan käsitellään muutokset, joista ei aiheudu henkilöstövähennyksiä. Jos arvioidaan johtavan vähennyksiin: YTL 8 luku!

Käsiteltävät asiat YTL 6 luku 33 §

Muutokset, jotka kuuluvat TA:n työnjohtovaltaan ja vaikuttavat TT:n asemaan:

- Työtehtävät, työmenetelmät, töiden järjestelyt, työtilojen järjestelyt, siirrot tehtävistä toisiin,
- Säännöllisen työajan järjestelyt tai säännölliseen työaikaan suunniteltavat muutokset, vaikutukset säännöllisen työajan alkamiseen ja päättymiseen tai muutokset lepo- ja ruokailutaukojen ajankohtiin
  - HUOM. jollei rajauksia työehtosopimuksesta

YTL 6 luvun mukaiset neuvottelut

- Ennen kuin TA tekee päätöksen, on suunnitellun muutoksen perusteista, vaikutuksista ja vaihtoehtoista neuvoteltava yhteistoiminnan hengessä ja yksimielisyyden saavuttamiseksi (YTL 34 §)
- YTL:n 67 §:ssä säädetään rangaistus yhteistoimintavelvoitteiden rikkomisesta.
  - TA tai tämän edustaja joka tahallaan tai huolimattomuudesta jättää noudattamatta tai rikkoo mm. 34 §:n ja 36 §:n on tuomittava yhteistoimintavelvoitteen rikkomisesta sakkoon.

Samasta työstä sama palkka

Palkkojen harmonisoiminen

Samasta työstä sama palkka

Milloin palkkoja harmonisoidaan?

1. Sama työnantaja, sama tai samanarvoinen työ, josta maksetaan eritasoisia palkkoja.
  - Maksettava sama palkka
2. Liikkeen luovutus
  - Eritasoiset tehtäväkohtaiset palkat, harmonisoitava kohtuullisessa ajassa.
3. Naisten ja miesten palkkaerot samassa, samanarvoisessa työssä
  - Maksettava sama palkka + hyvitys!

Sama tai samanarvoinen työ: erilaiset palkat

- Sama työnantaja, sama tai samanarvoinen työ, josta maksetaan eritasoisia tehtäväkohtaisia palkkoja, sijoittuminen vaativuusryhmiin, palkkaluokkiin vaihtelee.

Aikaisemmin maksettu esim.

- Tehtäväkohtaista lisää tietyistä vaativammista tehtävistä
- Lisäkoulutuksesta
- Yleisesti palkattu työehtosopimuksen vähimmäistasoa korkeampaan palkkaluokkaan

- Sittemmin palkattu uudet työntekijät samoihin tai samanarvoisiin tehtäviin matalammalla palkalla. Syntynyt lain vastaisia palkkaeroja.

Toimintaohjeet

1. Selvitettävä tehtävien sisällöt: varmistettava, että kyse samasta tai samanarvoisesta työstä
2. Työnantajalta pyydettävä tiedot palkkaryhmiin sijoittumisesta, vaativuusryhmistä ja tehtäväkohtaisista palkoista.
3. Varmista, että palkkaero ei perustu esim. heko-lisään tai kokemuslisän.
4. Vaatimus palkkaerojen korjaamiseksi, palkkasaatavat maksettava takautuvasti. Jos TA kieltäytyy: riitautetaan
  - työehtosopimuksen tulkinta (työtuomioistuin) tai
  - muutoin palkkasaatavana (käräjäoikeus)

Liikkeen luovutus TSL 1:10

- Liikkeen luovutuksella tarkoitetaan yrityksen, yhteisön, säätiön tai niiden toiminnallisen osan luovuttamista toiselle työnantajalle, jos luovutettava pää- tai sivutoimimisena harjoitettu liike tai osa pysyy luovutuksen jälkeen samana tai samankaltaisena

= palkanmaksaja eli työnantaja vaihtuu, mutta sama toiminta jatkuu!

- Liikkeen luovutushetkellä voimassa olevista työsuhteista johtuvat oikeudet ja velvollisuudet sekä niihin liittyvät työsuhde-etuudet siirtyvät liikkeen uudelle omistajalle tai haltijalle.

= työsuhteet jatkuvat ennallaan = työnteko jatkuu ennallaan, vaikka palkanmaksaja vaihtuu -> ei uusia työsuhteita!

Liikkeen luovutus TSL 1:10 seurauksena erilaisia palkkoja

- Siirtyneiden ja palveluksessa jo olleiden TT:n palkat ja muut työsuhteen ehdot voivat poiketa toisistaan huomattavastikin.
  - Luovutuksen saajan työehtosopimusta noudatetaan sopimuskauden päättymisen jälkeen (pääsääntö).
  - Muista Sostessin palkkasopimuksen siirtymämääräykset, sovellettava kun siirrytään noudattamaan Sostessiä.
- Työnantaja ei voi yhdenmukaistaa luovutuksessa siirtyneiden työntekijöiden ja palveluksessaan jo olevien työntekijöidensä palkkausta ilman laissa tarkoitettua irtisanomisperustetta.

..jotka on harmonisoitava kohtuullisen ajan kuluessa

- Vaikka erilaisten palkkausjärjestelmien soveltamiselle on ollut liikkeen luovutushetkellä hyväksyttävä syy, TA:n on pyrittävä mahdollisuuksien mukaan siihen, että erot korjaantuvat.
- TA:n palkkausjärjestelmässä sovellettavat palkkausperusteet eivät saa muodostua pysyvästi toisistaan poikkeaviksi samaa tai samanarvoista työtä tekevien työntekijöiden osalta.
- KKO 2013:10

Liikkeen luovutus, palkat on harmonisoitava: toimintaohjeet

1. Selvitettävä tehtävien sisällöt: varmistettava, että kyse samasta tai samanarvoisesta työstä
2. Työnantajalta pyydettävä tiedot palkkaryhmiin sijoittumisesta, vaativuusryhmistä ja tehtäväkohtaisista palkoista.
3. Varmista, että palkkaero ei perustu esim. heko-lisään tai kokemuslisän.
4. Vaatimus palkkaerojen korjaamiseksi, palkkasaatavat maksettava takautuvasti. Jos TA kieltäytyy: riitautetaan, joko työehtosopimuksen perusteella (työtuomioistuin) tai yleisenä palkkasaatavana (käräjäoikeus)
5. Kohtuullinen aika palkkaerojen harmonisointiin n. 2 vuotta.

Työntekijän sananvapaus

Työntekijällä on oikeus kertoa työpaikan arjesta ja oloista

- Lähtökohtana on perustuslaissa suojattu sananvapaus. Työntekijällä on oikeus kertoa kokemuksiaan työpaikan arjesta.
- Työsopimuslaissa (3 luku 3 §) kielletään ammatti- ja liikesalaisuuksien paljastaminen. Tällaisia tietoja työntekijä ei saa työsuhteen kestäessä paljastaa. Kielto paljastaa ammatti- ja liikesalaisuuksia ulottuu myös työsuhteen päättymisen jälkeiseen aikaan, jos tiedot on hankittu oikeudettomasti (eli ilman lupaa).

Työntekijällä on oikeus kertoa työpaikan arjesta ja oloista

- Työsuhteen kestäessä tai työsuhteen päättymisen jälkeen työntekijää ei voida rajoittaa kertomasta kokemuksiaan työpaikasta ja työpaikan toimintatavoista.
- On huomattava, että työntekijä *ei saa* kertoa työnantajasta *valheellisia ja työnantajaa vahingoittavia* tietoja. Mikäli työntekijä työsuhteen kestäessä kertoo työnantajasta perättömiä ja vahingoittavia tietoja, voi työnantaja antaa varoituksen. Menettelyn jatkuessa eli työntekijän jatkaessa valheellisten ja vahingoittavien tietojen kertomista, voi työnantaja irtisanoa työsuhteen.

Lojaliteettivelvoite ei rajoita:

Työntekijällä on oikeus kertoa työpaikan arjesta ja oloista

- Työntekijän yleinen lojaliteettivelvoite (TSL 3:1) ”työntekijän on toiminnassaan vältettävä kaikkea, mikä on ristiriidassa hänen asemassaan olevalta työntekijältä kohtuuden mukaan vaadittavan menettelyn kanssa.”
- Oikeuskirjallisuudessa on katsottu, että lojaliteettivelvoite ulottuu myös työntekijän vapaa-aikaan. *Tämä tarkoittaa, että työntekijän on pidättäydyttävä esimerkiksi paikkansapitämättömistä, yrityksen kannalta kielteisistä lausunnoista.* On huomattava, että työntekijän sananvapautta säännös ei rajoita
- Keskeistä on, että työntekijällä on oikeus kertoa totuudenmukaisia kokemuksiaan työpaikan arjesta. Näin on, vaikka tiedot olisivat työnantajalle kiusallisia tai epämieluisia.
  - Ensin pyrittävä selvittämään työpaikalla

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin

Heinich v. Saksa, 21.7.2011

- Hoitaja oli usein huomauttanut työnantajalle, että henkilöstön vähyys vaikeuttaa tehtävien hoitoa. Myös valvontalautakunta oli kiinnittänyt asiaan huomiota.
  - TA ei kuitenkaan korjannut puutteita, ja hoitajan asianajaja teki TA:sta rikosilmoituksen
- Hoitaja jakoi työpaikallaan tapahtumasta kertovaa esitettä
- Työsuhde päätettiin
- EIT: Hoitajan työsopimuksen päättämisellä puututtiin hänen sananvapauteensa
  - TT voi saada suojaa ilmoittaessaan lainvastaisuuksista työpaikallaan
  - Lojaliteettivelvoite: yritettävä ensin työpaikan sisäisesti

Työnantajan arvosteleminen/ EIT:n kriteerit

- Julkaistun tiedon yleinen merkitys
- Vaihtoehtoiset tavat esillä olleen ongelman ratkaisemiseen
- Julkaistun viestin totuudellisuus
- Kielenkäytön muoto
- Työntekijän motiivit: yleistä etua palvelevat V henkilökohtaiseen hyötyyn tai koston tähtäävä tarkoitus
- Työnantajan kärsimä haitta
  - Taloudellinen
  - Ns. mainehaitta
- Työntekijälle langetetun seuraamuksen ankaruus
  - Arvioitaessa otetaan huomioon myös seuraamuksen sananvapauden käyttämistä yleisesti hillitsevä vaikutus

Tehyläinen tottakai!

